

اولین کارخانه برق چگونه تاسیس شد؟

۱۷ خرداد ۱۳۹۴ ساعت ۱۸:۲۴

نوسازی در تجربه ی اروپاییان، بر پایه ی مدرنیته و به یاری و کمک بورژوازی و دولت مطلقه و ملی و مدرن و از گذر تغییرات اجتماعی وسیع و همه‌جانبه، به ظهور جوامع مدرن و توسعه‌یافته انجامید، اما در کشور ایران در عصر رضاشاه، نوسازی به ایجاد جامعه‌ای مدرن و توسعه‌یافته نینجامید.

رضاشاه سعی داشت که با تاسی از کشورهای اروپایی نمادهای تمدن و پیشرفت را هر چه زودتر وارد ایران کند، از جمله آن ها کارخانه برق بود که در سال ۱۳۱۷ در تهران به کار افتاد. درباره ماجراهای تاسیس کارخانه ی برق آمده است قبل از ایجاد کارخانه ی برق تهران توسط شهرداری، روشنایی خیابان های تهران، توسط امین الضرب که امتیاز برق تهران را گرفته بود تأمین می شد. برق امین الضرب برای تأمین روشنایی خیابان ها بیش از دو سه لوله برق کنتینو (۱۱۰ ولت) در چند نقطه ی شهر نداشت که یکی در خیابان چراغ برق [امیرکبیر] و دیگری در خیابان فرهنگ بود.

این کارخانجات به علت آنکه به وسیله ی سیم هوایی بدون استفاده از ترانسفورماتور برق را به نقاط مختلف می رسانید، نقاطی که نزدیک کارخانه بودند تا اندازه ای از روشنایی بهتری بهره می گرفتند اما هر قدر سیم برق از کارخانه دورتر می شد روشنایی ضعیفتر می گردید، به طوری که در آخر خط فاقد روشنی کافی بود، به طوری که به گفته بعضی باید کبریت زد تا چراغ خیابان را پیدا کرد. با این کیفیت منازل و امکنه ی عمومی نمی توانست از برق استفاده نمایند و اگر ندرتاً استفاده می کردند چون کنترل وجود نداشت، برای هر شعله لامپ قیمت معینی گرفته می شد. شهرداری تهران تصمیم گرفت که خود مصدر کار شده به ایجاد کارخانه ی برق الترناتیو (۲۲۰ ولت) پرداخته برق معابر و منازل و امکنه ی دیگر را تأمین نماید. لذا در اوایل خرداد ۱۳۱۷ اولین کارخانه برق در بیرون دروازه ی دوشان تپه یعنی انتهای خیابان ژاله [شهدای کنون] دایر و به کار افتاد. ولی در بادی امر روشنایی خیابان ها و امکنه ی دولتی را تأمین نمود و چون مقدار تولید برق مزبور در حدود شش هزار کیلو وات بود و این مقدار اضافه بر روشنایی خیابان های شهر بود (زیرا در آن موقع شهر تهران وسعت چندانی نداشت و محدود بود). شهرداری، مردم را تشویق نمود تا در منازل خود از برق استفاده نمایند، ولی مردم استقبال چندانی نمی کردند. اداره ی برق ناچار متوسل به آگهی و تقاضا از صاحبان مغازه ها و منازل برای قبول اشتراک و دریافت کنتور شد. باز هم مؤثر واقع نشد و تولید برق بیش از میزان مصرف بود تا آنکه دستگاه فرستنده رادیو نصب و شروع به کار کرد و چون در آن موقع هنوز رادیو باطری دار و ترانزیستوری اختراع نشده بود، مردم برای گرفتن برق و استفاده از رادیو بر یکدیگر سبقت جستند به طوری که اداره ی برق با عدم تکافو مواجه شدند و کنتور برق مشترکین قیمت پیدا کرد و از صد تومان شروع شد تا ۵۰۰ تومان خرید و فروش می شد.

به هر حال کمبود برق از یک طرف و فشار متنفذین برای گرفتن برق از طرف دیگر و از همه مهمتر گرمی بازار رشوه موجب شد که مرتباً به اشخاص برق داده می شد تا کار به جایی رسید که در بادی امر مشترکین در هفته یک روز خاموشی داشتند و رفته رفته این خاموشی نوبتی به هفته دو سه روز رسید و سر و صدای مردم بلند شد.

منابع:

۱- مکی، حسین، تاریخ بیست ساله ایران، ج ۴، تهران، مروارید، ۱۳۶۳.

*پهلوان، کیوان، رضاشاه از الشتر تا الاشت، تهران، آرون، ۱۳۸۳.

منبع: قدس آنلاین

آدرس مطلب :

<https://www.cafetarikh.com/news/۳۰۶۱۳/تاسیس-چگونه-برق-کارخانه-اولین-۳۰۶۱۳>